

EU:s klimatmål 2040 och industriell koldioxidförvaltning

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

- tillstyrker EU-kommissionens förslag till klimatmål för 2040,
- ställer sig positivt till att främja avskiljning, användning och lagring av koldioxid (CCUS) genom ett utvecklat ramverk för policy och investeringar,
- framhåller att tydliga mål och stödjande regelverk är fundamentala för egna politiskt beslutade mål och åtgärder i kommuner och regioner. Därför är det angeläget att EU undviker detaljreglering och i huvudsak har ett teknikneutralt tillvägagångssätt.

Allmänna synpunkter

SKR ser det som avgörande att kraftfullt minska de klimatpåverkande utsläppen och anpassa samhället till förväntade klimatförändringar. Insatser behövs såväl internationellt som nationellt, regionalt och lokalt.

SKR tillstyrker förslaget till klimatmål för 2040 en minskning av netto-utsläppen av växthusgaser med 90 procent jämfört med 1990, för vägen mot klimatneutralitet 2050. Det ligger i linje med Parisavtalet, rekommendationen från det europeiska vetenskapliga rådet för klimatförändringar (ESABCC), en utfasning av fossila bränslen enligt COP28 och en ökad energisäkerhet.

Förutom ett fullföljande av dagens ramverk förutsätter det ökade satsningar på nya teknologier såsom vätgas och avskiljning, användning och lagring av koldioxid (CCUS). Den gröna givens mål om hållbar konkurrenskraft förutsätter en ökad förmåga att genomföra strukturomvandlande investeringar i både näringsliv och samhälle. Därtill förutsätts fördelningsåtgärder inkluderat kompetenssatsningar för att åstadkomma en rättvis omställning, som accepteras av invånare från lokal till EU-nivå.

SKR ställer sig positivt till att främja avskiljning, användning och lagring av koldioxid (CCUS), med stöd av strategier, möjliggörande policyramverk, handlingsplaner och stöd till investeringar och åtgärder på områden med lovande möjligheter. Kommuner och regioner har stora möjligheter att bidra på sikt genom anläggningar för kraftvärme och fjärrvärme, genom tillverkning och användning av biokol samt genom insatser som markägare och hänsyn till utsläpp i samband med markexploatering. Pilotverksamheter och planer för CCUS finns på flera platser i landet.

SKR vill i sammanhanget påminna om angelägenheten att snarast få igång det system för statligt driftstöd med omvända auktioner för bio-CCS som Energimyndigheten sedan 2022 har i uppdrag att utforma. En broms är myndighetens antagande att negativa utsläpp inte kan tillgodoräknas på både statlig och företagsnivå. I den mån detta beror på otydligheter i EU:s regelverk för bokföring bör regeringen och EU-kommissionen verka för en ändring.

Kommuner och regioner som kraft i omställningen

SKR anser att kommuner och regioner ska vara ledande i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser och stärka samhällets motståndskraft mot klimatförändringens konsekvenser.¹ Viktiga förhållningssätt omfattar politiskt ledarskap, att anta strategier utifrån lokala och regionala förutsättningar, att skapa flera nyttor samtidigt, att säkerställa en rättvis omställning, att se till spridningspotential och global klimatnytta samt att främja hållbara investeringar.

Kommuner och regioner ansvarar för en avgörande del av insatserna för minskad klimatpåverkan och andra samhällsliga mål. De kan bidra på flera sätt inom sin verksamhet, samhällsplanering, offentlig upphandling, olika utvecklingssamarbeten och i dialog med näringsliv och invånare. Flera har ambitiösa mål och satsningar på området utifrån egna förutsättningar.²

Mål och stödjande regelverk från EU-nivå

Tydliga internationella och nationella mål är ett stöd för att sätta egna politiskt beslutade mål och vidta åtgärder i kommuner och regioner.

Kommuner och regioner behöver ges goda förutsättningar för sitt klimatarbete från både EU och nationell nivå, med stödjande insatser, strategier och beslutsunderlag. Den offentliga upphandlingen kan bidra till att välja mer klimatsmarta produkter och tjänster, teknikutveckling och innovation. Detta behöver stödjas från EU-nivå genom ecodesignkrav, standarder, informationssystem om LCA och klimatprestanda etc.

¹SKR ställningstagande för ett effektivt lokalt klimatarbete, 2024 www.skr.se

² SKR klimatenkät 2023 www.skr.se

I flera av EU:s medlemsstater är brist på lånemöjligheter och projektstöd för energieffektivisering, förnybar energiproduktion och annan samhällsinfrastruktur viktiga begränsande faktorer som EU:s institutioner och program kan bidra till att hantera. Även det nationella stödet till strukturomvandlande samhällsinvesteringar behöver utökas och gå i takt med EU.

Värna teknikneutralitet och undvik detaljstyrning

Det är viktigt att bibehålla och skapa förutsättningar för kommuner och regioner att agera och finna lokala och regionala lösningar utifrån sitt politiska mandat. Därför är det angeläget att EU undviker detaljreglering och i huvudsak har ett teknik neutralt tillvägagångssätt, utifrån klimatnytta och andra samhällsrelaterade hänsyn. Klimatarbetet bör beakta och finna synergier inom ökad konkurrenskraft och samhällsbyggande, liksom för andra miljöhänsyn och sociala aspekter.

Tyvärr finns många exempel på motsatsen, såsom förnybarhetsdirektivets tak för och uteslutande av hela kategorier biodrivmedel oavsett klimatnytta och hållbarhet, krav på individuell mätning och debitering istället för varmhyra samt statsstödsregler och energibeskattningsregler som motverkar förnybar energi. Kommissionens vägledningar för byggregler främjar vissa förnybara energikällor, exempelvis värmepumpar framför fjärrvärme. Kommissionen har en mycket negativ syn på energiutvinning ur avfall trots att det i dagsläget finns en underkapacitet i EU och avfall fortfarande deponeras eller förbränns utan energiutvinning. SKR anser att det under överskådlig tid finns utrymme för effektiv energiutvinning ur avfall. Det motsäger inte vikten av att på flera sätt satsa på avfallsminskande åtgärder, främst ”uppströms” genom design för hållbarhet och återanvändning.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande